

Vägledning vid Byggnads- och anläggningsarbete i täkt

Denna vägledning syftar till att användas som stöd för att säkerställa Byggherreansvaret vid ett byggnads- och anläggningsarbete i täkt (fast driftställe).

När blir det ett byggnads- och anläggningsarbete i täkt?

Det är bra att tänka att det blir ett byggnads- och anläggningsarbete i en täkt när det är ett arbete som är till för att uppföra, underhålla och riva en byggnad eller en anläggning. Alltså ett tillfälligt arbete. Man kan tänka att arbetet behövs för byggnaden eller anläggningen i sig själv och inte för att exempelvis underhålla utrustningar (exempelvis maskiner, värmeverk, tankar), som behövs för att byggnaden eller anläggningen ska fungera.

Inom täktverksamhet förekommer byggnads- och anläggningsarbete vid exempelvis:

- uppförande, utbyggnad, renovering eller rivning av byggnader
- anläggande av nya vägar som ligger utanför täktplan
- markförläggning av rör för exempelvis VA (Vatten och avlopp)
- betonggjutningar och betongkonstruktioner
- uppförande av temporära konstruktioner (ställningar etc.)
- schaktning
- nya matarfickor
- installation av vågar
- installation av ventilation för att byggnaden ska fungera

Planering

Det är viktigt att möjligheter för en god arbetsmiljö skapas vid planeringen och projekteringen. Byggnadens eller anläggningens behov av drift och underhåll ska planeras och tänkas över. Utförandeskedet ska genomföras med hjälp av god planering, samordning och uppföljning.

Byggnads- och anläggningsarbete handlar vanligtvis om tillfälliga levande arbetsplatser med särskilda risker (exempelvis fallrisker, risker för ras etc.), där förutsättningar förändras hela tiden. Därför är det viktigt att ett väl fungerande arbetsmiljöarbete finns, som bland annat ska innefatta riskbedömning, arbetsmiljöplan och byggarbetsmiljösamordnare (BAS-P/U).

En god planering krävs, där alla som är med i processen tar sitt ansvar så arbetsmiljön alltid beaktas. Det är viktigt att förutse vilka risker som kan förekomma och att planera arbetet för att minska riskerna. I planeringen anges också bland annat hur arbetsmiljöarbetet ska organiseras och vilka metoder och utrustningar som ska användas. Detta sammanställs i en Arbetsmiljöplan (AMP). Se [Bilaga 1 – Information Arbetsmiljöplan \(AMP\)](#)

Ansvar och samordning

Byggherre (BH) kallas den som låter utföra ett byggnads- och/eller anläggningsarbete (enligt AML 3 kap 6 §). Det är BH som har det grundläggande ansvaret och har alltid kvar ett så kallat back-up ansvar, även för de arbetsuppgifter som en byggarbetsmiljösamordnare utsetts att utföra. Det innebär att ansvaret är dubblerat genom hela byggprocessen. Om arbetet utförs på gemensamma ytor i täkt så är det vanligen samordningsansvarige som får rollen som BH, om inget annat anges i projekthandlingarna.

Kom ihåg vikten av tydlighet i förfrågnings- och upphandlingsavtal, alltså vilka krav och regler som gäller för arbetsmiljö. Den organisation som upphandlas har stora möjligheter att förebygga arbetsskador och ohälsa.

För samordning av arbetsmiljön vid byggnads- och anläggningsarbete gäller särskilda regler. BH ska utse *byggarbetsmiljösamordnare för planering och projektering - BAS-P* och en *byggarbetsmiljösamordnare för utförandet av arbetet - BAS-U*. En byggarbetsmiljösamordnare kan vara antingen ett företag eller en fysisk person (se Arbetsmiljölagen 3 kap 7§).

Läs mer om de olika rollerna vid ett byggnads- och anläggningsarbete, se [Bilaga 3 – Roller](#)

Om byggnads- eller anläggningsarbetet utförs i en tåkt (fast driftsställe), där verksamhet pågår samtidigt, ska samråd mellan BAS-U och *samordningsansvarig* för tåkten (som ansvarar för den ordinarie verksamheten) ske för att skapa säkra arbetsförhållande. Det är samordningsansvarig som tar initiativ till samrådet. Läs mer om Samordningsansvar fast driftställe i [Säker Tåkttrafik Del 1- Inledning, information - SBMI](#)

Notera! Att det finns samordningsansvariga gör inte att arbetsgivarna slipper det normala ansvaret för de egna arbetstagarnas arbetsmiljö. Det egna arbetsmiljöansvaret ligger alltid på varje enskild entreprenör/arbetsgivare som bedriver verksamhet på byggarbetsplatsen eller i ordinarie verksamheten (fasta driftstället). Exempel som att erbjuda och ordna med medicinska kontroller, ha medarbetarsamtal, upprätta riskbedömningar etc. Arbetsgivaren ska se till att olyckor och ohälsa förebyggs genom att bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Läs mer om Systematiskt arbetsmiljöarbete i Handboken [avsnitt Systematiskt arbetsmiljöarbete - SBMI](#)

Entreprenörer ska delta i byggarbetsplatsens arbetsmiljöarbete och ska till BAS-U lämna uppgifter om de risker (riskbedömningar och arbetsberedningar) som kan uppstå på grund av dennes verksamhet. De ska följa fastställda riktlinjer samt ordnings- och skyddsregler. Alla som jobbar på arbetsplatsen ska följa de regler som samordnaren meddelar.

Dokumentation

Vid byggnads- och anläggningsarbeten behöver dokumentation finnas tillgänglig på arbetsplatsen, exempelvis anslås på en byggtavla.

Dessa dokument ska finnas:

- Riskbedömningar
- Förhandsanmälan* (gäller större byggnads- och anläggningsarbeten)
- Arbetsmiljöplan
- Hanterings- och skyddsinstruktioner samt andra rutiner
- Nödlägesberedningsplan för olyckor och nödsituationer
- Samordningsprotokoll

Då arbetena är avslutade ska objektdokumentation finnas tillgänglig.

* Gäller om arbeten kommer att pågå längre än 30 arbetsdagar och med mer än 20 personer (arbetstagare) sysselsatta samtidigt, eller det totala antalet persondagar överstiger 500.
(med persondagar menas att X arbetstagare tillsammans arbetar mer än 500 arbetsdagar, det vill säga oftast normala arbetsdagar om ca 8 timmar). Förenad med sanktionsavgift enligt AFS 1999:3 7§.

Hjälpmedel

Finns många bra verktyg som med fördel kan användas i det förebyggande arbetet och vid kompetenshöjning:

SBMI

[Bilaga 1 – Information Arbetsmiljöplan](#)

[Bilaga 2 - Roller](#)

[Bilaga 3 Exempel Checklista arbetsmiljörisker](#)

Arbetsmiljöverket (AV)

Arbetsmiljölagen 3 kap 7§

AFS 1999:3 Byggnads- och anläggningsarbete

AFS 2020:1 Arbetsplatsens utformning

Safer Buildning (ADI 659)

Vem är ansvarig för vad inom byggnads- och anläggning? (ADI 631)

Byggföretagen

AMP-guiden

Prevent

Checklistor

För mer information om materialet kontakta SBMIs arbetsmiljöutskott:

Sammankallande: bjorn.strokirk@sbmi.se

Framtagning av material: jenny.e.nystrom@afry.com